

SZÉKELY-UDVARHELY

1848-AS FÜGGETLENSÉGI POLITIKAI SZÉKELY UJSÁG

Megjelen hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap.
Előfizetési ára helyben házhoz hordva, vagy vidékre postán küldve: egész évre 10 K., félévre 5 K., negyedévre 2 K. 50 fillér. Külföldre egész évre 12 K. — M. kir. postatakarékpénztári csekk- és kliring 10,489 sz. — — — Helyközi telefon 15. sz.
Mindenféle díjak Székelyudvarhelyt előre fizetendők.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
BETEGH PÁL
LAPTULAJDÓSNOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székelyudvarhely, Kossuth-utca 31. szám, hova az előfizetések, kéziratok és hirdetések küldendők. Kéziratokat vissza nem adunk. — Hivatalos hirdetések 100 szóig szavankint 6, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet cm 8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. — Nyilt-tér sora 1 korona

Gazdálkodjunk — olcsóbban.

Írta: **Czirmes Bálint**
m. kir. gazdasági szaktanár.

Az okszerű gazdálkodásnak egyedüli célja, hogy kevés költséggel, nagy jövedelmet produkáljon. Különösen a mai időkben, midőn évről-évre nagyobb és nagyobb terhek nehezdednek a földmivelő nép vállaira, fontos közgazdasági érdek a mezőgazdasági jövedelem fokozása.

A termelési tényezők közül a munka az, amely döntő befolyást gyakorol a gazdasági üzem olcsóbb vagy drágább működésénél. A mezőgazdasági üzletnél a legterhesebb, legállandóbb és nélkülözhetetlen munkát, az igavonó erő szolgáltatja. Mivel, gazdasági házi állataink közül, igavonásra a szarvasmarhát és a lovat alkalmazhatjuk, megfontolandó, hogy ezen két erő közül, az adott viszonyok mellett, melyiknek felhasználása előnyösebb?

Udvarhelyvármegye domborzati viszonyai, inkább a szarvasmarha igavonó erejét tették szükségessé és innen van az, hogy a székely földmivelő nép, ugyszólván csak igás marhával műveli földjét és igen kevés kiszáradnál látunk igáslova. Ha ez az állapot indokolt, megengedhető és helyeselhető volt a multban, a mikor állandóan igen alacsonyok voltak a marhaárak: kérdés, hogy fentartható e a jövőben, mikor azt látjuk, hogy az igásmarha ára hihetetlenül megdrágult s a szá- és körömfájás minduntalan hosszabb és rövidebb ideig tartó munkaképtelenségre kárhoztatja az igás marha állományt?

Vármegyénk földmivelő népének sok kárt és sok kellemetlenséget okozott a szá- és körömfájás. Hónapokon át megakasztotta a mezőgazdasági munkálkodást és beszüntette az állatkereskedelmet, s mivel elgyöngíti, súlyos beteggé és agársoványságúvá teszi a marhaállományt, a nagy értékcsökkenés által megtizedeli a gazda vagyont.

Miután nincsen kilátásunk arra, hogy 10—15 éven belül a marhaárak csökkenjenek, s mivel ugy a tudomány, valamint a törvényhozás is ezidőszerint tehetetlen a szá- és körömfájás kártételeinek elhárításával szemben, ezért a birtokos osztály feladatát képezi, hogy állattenyésztését ugy szabályozza, hogy gazdasági üzletvitelében a ragadós állatjárványok mentől kisebb kárt okozzanak. Ezen törekvésünket elérhetjük akkor, ha a szarvasmarha tenyésztéssel kapcsolatosan, felkaroljuk a lótenyésztést is.

A lóállomány között kevesebb járvány garázdálkodik, a ló 10—15 évig is elhuzza az igát, munkaképessége is nagyobb és állandóbb, mozgása élénkebb s még akkor is használható, ha helytelen igénybevétel folytán tetemes értékcsökkenést szenvedett.

Ma az elsőrendű igás ökör párja 1100—1600 korona, s a valamirevaló jármastobán párját sem lehet megvenni 1000 koronán alól, a jármás marha, legfeljebb csak 4—5 évig használható, mert tovább tartva, annyira elvényül és meggyengül, hogy a munkája nem járhat haszonnal. Tehát az okos gazda, a mai időkben, nem dolgozhat kizárólag drága marhaerővel, hanem e helyett és a mellett felhasználja a ló igavonó-képességét is, mert az jelentékenyen olcsóbb, mint a szarvasmarháé.

A földmivelő gazda egy napig sem nélkülözheti az igásertőt, kiszámíthatatlan veszteség származik abból, ha valamely országrészben, a hol csak szarvasmarhával művelik a földet, kiüt a szá- és körömfájás és hosszú időn át szünetel a munka és létlenségre van kárhoztatva a gazdasági kultúra.

Az észszerűen gazdálkodó, körültekintő földmives ugy rendezkedik be, hogy minden eshetőségre készen álljon, gazdasága üzemzavart né szenvedjen, s a munka kereke, soha egy pillanatra se álljon meg. Ha viszonyainknak megfelelő igás lovakat tenyésztünk, megleszünk kímélve minden káros hátramaradástól.

Nagyapáink idejében, a székely lótenyésztés igen híres volt. Emlékszem, hogy gyermek koromban, a székely kis gazdának nemcsak jármás tehene, hanem 1—2 pár hámas lova is volt. Mint önálló működésű gazdatiszt, sokáig álltam uradalmi szolgálatban és mindég arra törekedtem, hogy az igás állomány fele része lóból álljon. Igy, saját tapasztalatomból mondhatom, hogy a gazdaságokban, egy pár hámas lónak, annyi hasznát lehet venni, mint 2 pár jármás marhának.

Gazdasági tanulmány utakon, kisebb nagyobb székely földmives csoportokkal, többször megfordultam a barcasági szászvidéken és minduntalan felhívtam székely testvéreim figyelmét arra, hogy a szászparaszt, igen magas fokon álló szarvasmarha tenyésztete mellett, virágzó lótenyésztést üz, igavonásra kizárólag lovat használ és azon vidékek pártatlan mezőgazdasági kultúrája, első sorban a lóerő kitűnő felhasználásának tudandó be.

Három hónap óta az Alföldre vetődtem, mert ugy látom, azt tartják jónak, hogy a székely bércek szülőtte, verrokonai köréből kiszakítva, idegen vidéken és eltérő életviszonyok között, szolgáljon a köznek. Alkalom nyílt megfigyelni, az alföldi parasztság speciális gazdasági életét és azt látom, hogy a 80—150 holdas kiszáradta szarvasmarha állománya csupán 2—3 fejősborjas tehénből áll, s a talaj művelési és más gazdasági munkákat 4—8 pár erős Nonius kanca teljesíti.

A felvidéki tót gazdák s a szepesi németek is, a miénkhez hasonló hegyes vidékeken csakis lóval gazdálkodnak, a szarvasmarhát hus és tejtermelés

és trágya nyerés végett tenyésztik. A nyugati államok előrehaladottabb gazdái, már ösidők óta lóval gazdálkodtak, vagy pedig minőség tekintetében jobb és számszerint is aránylag több szarvasmarhát tartanak, mint a magyar gazda. A művelt nyugaton, a szarvasmarha a közlelmezés kiegészítésére szolgál, ivadékot, tejet, húst produkál és trágyát termel, ellenben izomerije, aránylag kismértékben vétetik igénybe.

Gondolkozva az elmondottakon, arra a következtetésre jutunk, hogy Udvarhelyvármegye kiszáradta, saját érdeküket szolgálják, ha minden erejük-ből arra törekednek, hogy a mai napság nagyon jövedelmező szarvasmarha állomány létszámát megkészezzék, minőségét emeljék, hus- és tejtermelő képességét fokozzák és ezzel kapcsolatban, a gazdasági igavonóerő ellátására, felkarolják az igás ló tenyésztését is!

A gőz és villamosság korában élünk; s a „repülő ember“ meghódította a levegőt is. A világ forgatagában nyomtalanul eltűnik a lomhán cammogó erő és helyét, a rohanó élet eleveneb energiája cseréli fel. Mivel székely népünk sem maradhat el és lépést kell tartson a haladó korrall, szükséges, hogy gazdaságában olyan munkaerők alkalmazását tolja előtérbe, melyek gyorsabban elvezetik a vagyoni gyarapodás útjára. Ezek egyike a ló.

Az edzett szervezetű, kevés igényű, kitartó és gyorsjárású székely hegyiló, valamikor igen keresett volt, s a lovas haderő jelentékeny részét képezte. Mikor viharfelhők tornyosultak hazánk egén és végig hordozták a véres zászlót, s a nemzeti bécsület azt kívánta, hogy a regebeli „Csaba népe“ kivegyve részét a honmentés véres munkájából, akkor, a parázsvérű székely paripa, győzelemről-győzelemre vitte vitéz lovassát, s fényes hírnevet és dicsőséget szerzett a nyalka székely huszárnak.

Mikor pedig a vészfelhők elvonultak és a béke napjai újból beköszöntöttek, s a „vitéz Rabonbánok“ ismét kezökbe vették az ekeszarvát, akkor a székely harciparipa, hűséges munkása lett azon vértől ázott rögnek, mely őt és a gazdáját táplálta.

Ha van a mi székely véreinkben olyan faji tulajdonság, mely a nemzet karakterének emelésére szolgál, akkor ezen nemes vonások kifejlődésében és kialakulásában nagy része van azon legokosabb gazdasági házi állatnak, mely a nemzet születése óta, a székely szolgálatában áll és becsületes munkatársa volt a létért való küzdelem s a kenyérszerzés örökös harcában!

Ne nézzük tehát tétlenül, összedugott kézzel a székely lótenyésztés pusztulását, fogjor össze annak megmentésére minden olyan gazdatársadalmi tényező, melynek elsőrendű hivatása, a székelynép gazdasági érdekeinek istápolása. Bőségesen rendelkez-

nek mindazon eszközökkel, melyeknek észszerű felhasználásával, ismét fellendülhet Udvarhely megye löteny sztése; tehát lépjenek az alkotás terére!

Azonban ezen üdvös munkából, ki kell vegye a mag. részét a vármegye földmívelő népe is, mert csak így juthat olyan igavonóerő birtokába, a mellyel olcsóbban és gyorsabban dolgozhat!

Gróf Apponyi — védegyleti elnök.

Nagyfontosságú esemény történt a Magyar Védő egyesület életében. Vasárnap tartott közgyűlésén Apponyi Albert grófot elnökének választotta.

A közgyűlést Dobiecki Sándor ügyvezető elnök nyitotta meg. Azután Mátyus Arisztid igazgatói tag indítványára elnökül egyhangulag és nagy lelkesedéssel Apponyi Albert grófot választották meg. Tarselnökök lettek: Dániel Gáborné, Somssich Tihamér gróf. Alelnökök: idősb Lovassy Ferencné, bedői Markos Györgyné és Rosenberg Auguszta, főtitkárrá megválasztották Pálffy Józsefet. Az újonnan megválasztott elnököt Csongor György dr. vezetésével küldöttség hívta a közgyűlésre. A közönség lelkes tüntetése mellett lépett Apponyi Albert gróf az emelvényre, akit Mátyus Arisztid üdvözölt. A magyar iparért ideálisan küzdök kis csapata — úgy mond — bizik abban, hogy az új elnök vezetésével erőteljesebb és gyorsabb haladás korszakának nyílik meg. Nem üres szó az ideális küzdés jelszava, mert számtalan nehézséget és akadályt kellett eddig is leküzdeni. Minden energiát igénybe kellett venni, hogy lebirják a közönyt és sokszor az ellenséges indulatot is. Az egyesület fiókjainak jelentős száma azonban megmutatta, hogy némi sikert már elértek és az új vezetővel élükön érzik, hogy diadalmasan fognak a magyar ipar védelmében előre haladni. Az üdvözlő beszéd után a váci dalegylet férfikara a „Himnusz”-t énekelte, majd utána Apponyi Albert gróf elfoglalta az elnöki széket és elmondotta a székfoglaló beszédet.

Mindenekelőtt köszönetet mondott a kitüntető bizalomért, melylyel őt e díszes helyre megválasztották. Beszédében rámutatott a magyar iparért küzdök lelkes, de kicsiny csapata, akik ritka áldozatkészséggel teljesítik a vállalt feladatokat. Megszoktuk már — úgy mond a szónok — ezt a két jelzöt, de szomorú, hogy úgy van. Olyan ügyről van szó, melyről ha tanácskozunk, Budapest legnagyobb termének is szűknek kellene lennie az érdeklődők befogadására. Megemlítette az akadályokat is, amelyekkel az intézménynek a magyar ipar pártolásában meg kellett birkoznia. A harcászati tudomány megtanított arra, hogy nincs ma már az az erős kőfal, amelyet romba ne dönthetne a modern tüzérség, de hatástalanul marad az ágyuk munkája, ha homokból és sárból építenek védelmet. Ha csak kemény, erős, konok külső akadályok letöréséről volna szó, ha pusztán ellentétes nézetekkel, politikai aramlatokkal kellene megküzdünk, már rég romba döntöttük volna a nehézségeknél ezt a kőfalat. De földszancok és homokbuckák ellen kell harcot vívunk, amelyet csak kitartással és energiával lehet legyűrünk. A társadalmi működés egész során végig menve tapasztalta, hogy e kétségbeejtő lombasági akadályokkal szemben, erős elhatározású bátorság kell hozzá, hogy a küzdelmet felvegye. Ha kicsiny is a csapat, helyet kérek magamnak, mert nem akarok azok között lenni, akik tunyaságukkal akadályozzák a magyar ipar védelmének szent ügyét. Vállalom a rám bízott feladatot. (Éljenés és taps.) Magam is, családom is régtől fogva követem a Védő egyesület parancsait. Otthonomban és házamban a szükséges mezőgazdasági és ipari tárgyak közül más nem jön használatba, mint ami hazai. Vannak akik ezt a kötelességet nem érzik, de mindenkiben fel kell ébreszteni ezt az érzést. A magyar ipar védelmét a hazafias egyéni beület védpajzsa alá helyeztetnek tartom. (Hosszantartó éljenés.)

A mindennapi életben is látjuk, hogy ha van iparos a családban, attól vasarolnak. Ezt a rokonsági szolidaritást kell a nemzetben is létrehozni és ennek az érzetnek meg akkor is meg kell lennie, ha rosszabb az árú és ha áldozat azt megvásárolni. Mennyivel inkább kell így esekednünk, ha éppen olyan jó a magyar ipar terméke, mint az idegene. Amíg nem így gondolozunk addig hiányzik valami abból, hogy nemzet legyünk (Zajos taps.) De kötelességünk ez azért is, mert a magyar munkást támogatjuk ezzel, aki kétszeresen testvérünk: mint ember és mint magyar. Nagyhatalú beszédét így fejezte be: Fáj, hogy nem érez mindenki így. Olyannak kellene lenni ennek az érzelmenek, mint a fiú és testvéri szeretetnek. Tunya önzéssel és frivólitással eltelt nemzeti társadalomban nem lehet e célt elérni, mert abból hiányzik az életfentartás ösztöne. De bízom benne és tudom, hogy meg fogjuk teremteni ezt az érzetet, mert nemzetet nem fegyverrel, hanem csak hatalmas ipari kultúrával lehet fentartani.

Színes képek.

A kereszturi fakir.

Tóth András kereszturi földesgazdát mindenki kemény, határozott természetéről ismerte. Ha ő valamit kimondott, akkor annál körömszakadtig kitartott, senki attól elterelni nem tudta. Nyakassága már nem egy kellemenséget szerzett neki, de amit most produkált, az még a legkiválóbb indiai fakirnak is — ki pénzért mutogatja nagy tehetségét — javára vált volna.

Tóth András a minap valami esekélységen összekülbömbözött hitestársával, született Szabó Zsuzsánnával s mivel az asszony is az idők folyamán elsajátította férjeura természetét, sehogy sem akarta annak igazát elismerni.

Tóth András felesége kitartó makacssága annyira kihozta a békétüresből, hogy kapta magát és elment az asztalozhoz, lemerette magát és díszes koporsót rendelt magának.

Az asztalos váltig faggatta, hogy minek neki, a kicsattanásig életerős férfinak, a halálos nyoszolja. Tóth uram egyre hajtogatta:

— Kell nekem szomszéduram, csak csinálja, a többire meg ne legyen gondja.

Délután megjött a koporsó. Tóth András ünneplőbe öltözött s mint akinek renben a szénája, hefeleküdt a rézveretes koporsóba. Aztán a következőket mondotta bámuló feleségének:

— Most én meghalok. S mindaddig fel nem támadok ha Gábor arkangyal fujná is meg örökéletre riasztó harsonját, amíg te asszony, bocsánatot nem kérsz makacsságodért s meg nem ígéred, hogy soha többé én velem nem ellenkezel.

Az asszony hatalmas kacagása volt a válasz, de erre már semmit sem szólt a nyakas Tóth András.

S most kezdődik Tóth András uram fakirsága. Eljött a vacsorálás ideje. Az asszony a koporsó mellé terített, hogy az izes, csiklandó illat egyenesen a mozdulatlanul s lehunyt szemmel fekvő Tóth uram orrát birizgálja. De Tóth András fekiüdt rendületlenül. Nap is úgy maradt minden. Az asszony munkája után látott. A „tetszhalott” — mert hiszen neki tetszett a halottas komédia — ott fekiüdt a koporsóban.

Déli harangszókor már kissé türelmetlenül ült az asztalhoz Tóth Andrásné. Hivta, édesgette az urát, de az nem válaszolt. Feküdt némán, szóltalanul, mint akit már semmi sem érdekel a világon.

De ennek már fele sem tréfa — gondolta az asszony — s bármint röstelte is, hamar elfutott az orvoshoz, kit lóhalálban hozott haza.

Az orvos megvizsgálta Tóth András. Az türt mindent, de meg nem moccan, választ nem adott, bármit is tettek vele.

Az orvos faggatta Tóthné, hogy mi leli az urát, de az nem mondta el az igazi okot,

Ott álltak tanácstalanul. Az orvosi tudomány nem tudott Tóth András makacssága ellen orvososágot.

Három napig fekiüdt így a kereszturi fakir. Az asszony már kétségbe volt esve. Se nem ivott, se nem evett, csak naphosszant sirt s tördelte kezét. Tóth András uramat pedig az orvosok mesterségesen táplálták orrán keresztül, mert száját kinyitni semmi földi erővel nem tudták.

Az asszony a sok kesergéstől már úgy nézett ki, mint egy valóságos hulla. Ott térdelt a nyitott koporsó előtt s imádkozott.

Egyik szomszédasszony jött éppen, hogy vigasztalja. Beszéd közben végre Tóth Andrásné kibökte, hogy az ura mikor lefeküdt a koporsóba azt mondta volt, hogy addig fel nem támad, amíg az asszony szentül meg nem ígéri, hogy ezentul véle ellenkezni nem fog.

— S megkérlelte az urát? — kérdezte a szomszédasszony.

— Nem én — felelt Tóth Andrásné.

— De rögtön menjen oda s kérlelje meg — szólt erőlyeseu Buzáth Jánosné, a szomszédasszony s kezével nyomtatékosan tolt a koporsó elé.

Tóth Andrásné megtörtén dőlt nyakas ura elé s kérte támadjon fel, soha többé ellenkezni nem fog.

Tóth András pedig, amint az asszony kérlelő szavait befejezte, kilépett a koporsóból, megnézte hány az óra, fogta kalapját, botját, elkészönt s ment dolga után, mintha semmi sem történt volna.

Az utca úgy megeléknült egyszerre, mint a mikor vásári komédiások dob- és sipszó mellett kihirdetik az esteli művészi előadást; mindenki látni akarta a feltámadott Tóth András.

Az pedig a sok kérdezősködésre csak vállalt vonogatta s azt mondta:

— Megmondtam, hát megselekedtem.

S azóta szent a béke nyakas Tóth András és hites felesége Szabó Zsuzsánna között.

Battyán Radó

HIREK.

— **A főgimnázium évrője.** A székelyudvarhelyi róm. kath. főgimnázium évrője ünnepélyt ma (vasárnap) délelőtt fél tizenegy órakor az intézet tornacsarnokában tartja meg, a melyre a szülőket és tanügybarátokat e helyen is tisztelettel meghívja az igazgató. Az ünnepélyen a vegyeskar bevezető és záróénekén kívül Negrea Marcián, Petrovay István, Révfy Andor, Szabó Nándor tanulók, valamint a zenekar is szerepel. A tanév bezárása és a jutalmak kiosztása képezi az ünnepély egyik pontját.

— **Embery Árpád** róm. kath. főgimnáziumi tanár, volt országgyűlési képviselő, a jelen iskolai évvel betöltötte tanári működésének negyedszázadát. Ez alkalomból — mint értesülünk — a mai évrője ünnepélyen tanártársai méltatni fogják Embery érdemeit. A magunk részéről is őszinte tisztelettel és szeretettel köszöntjük a jubilánst, ki a „Székely-Udvarhely” életre jövetelében s több éven át szellemi táplálásában oly önzetlen becsületességgel közreműködött. Isten áldja és tartsa meg soká a közszeretben álló derék tanárt széleskörű családjá s a nemzet javára.

— **Jótekonycélu nyári táncmulatság.** A „Magyarországi Munkások Rokkant- és Nyugdíjegylete”-nek székelyudvarhelyi 138-ik fiók-pénztára, folyó évi július 2-án (vasárnap) Barkóczy Albert vendéglős Koronkay-féle kerthelyiségében a gyámoltalan özvegyeket és árvákat segítő külön-alapja javára nyári táncmulatságot rendez, amelyre már most felhívjuk minden jóért és nemes ügyért áldozni kész közönségünk figyelmét. A belépési díj csak 1 K lesz.

— **Pálinka kimerőnöt** keresek. Cim: Turul cipőgyár raktárában Székelyudvarhelyt megtudható.

Legelőkelőbb márka

Jobb, mint a francia cognac.

— Az állami polgári leányiskola évvégi vizsgálatai Rhédei János kir. tanfelügyelő elnöklésével a hó 16-án és 17-én történtek meg Székelyudvarhelyt. Első nap a IV. és III., második nap a II. és I. osztályok vizsgáltak. Rhédei tanfelügyelő az intézetet végző IV. osztályos növendékekhez meghatóan szép beszédet intézett. Utmutatásokat adott a társadalomban való szeretetteljes, kölcsönös megbecsülésre. Beszéde a növendékekre mely hatást gyakorolt, a melyet fokozott még Killyéni Erzsébet igazgatónő a tanfelügyelőnek mondott köszönő szavaival; kérve az intézettől megváló növendékeket, hogy tartsák emlékükből a tanfelügyelő intelmeit, jóindulatú tanácsait. Az intézet záró ünnepélye ma (vasárnap) d. u. 5 órakor a „Budapest“-szálló színháztermében lesz. Az igen érdekes műsorban három színjátékot adnak elő. „A tél tündéré“-ben szerepelnek: Blayer Margit, Nagy Olga, Ajtay Mariska, Bodroghy Ibolyka, Malviánszky Piroška, Tompa Lili, Szemlér Magduska. „Vallatás az iskolában“ c., Gaál Mózesné színművét előadják: Fernengel Adél, Glatz Etiz, Szabó Irén, Mihály Iona, Martinovics Margit, Fernengel Irén, Csucsi Vilma Györfly Póli, Gáspár Irén, Csiki Anna, Mihály Mária, Daróczy Margit, Kozma Julesa. „Dr Gyógykúthi Elvira“ tréfás jelenetekben játszanak: Egyed Zsófi, Hoffman Anna, Betegh Erzs, Kassay Erzs, Goldstein Iona, Bagó Vilma, Szombatfalvy Margit, Bakó Margit, Györfly Sári, Gyarmathy Lili, Sprencz Mária. Ezekon kívül még szerepelnek Macskássy Iona, Kovács Margit, Jeszenszky Augusztá.

— Adókirovés. Székelyudvarhelyt a III. o. kereseti adókirovésre vonatkozó pénzügyigazgatósági javaslatok elkészültek és a városi adóhivatalnál 8 napi közzéadásra vannak kitéve. Az adókirovó bizottság működését a hó 26-án fogja megkezdeni.

— Záró ünnepély az apacáknál. A székelyudvarhelyi róm. kath. püspöki leánynevelő intézet az iskolai év befejezése alkalmából a hó 23-án d. u. 4 órakor, az intézet nagytermében — Mikes János gróf főesperes névnapjáról is megemlékezvén — ünnepséget rendez igen változatos műsorral.

— Kitüntetés. A rég bevált Nestlé-féle gyermekliszttről oly előnyösen ismert Societé farine lactée Henri Nestlé cég kitüntetésül a cs. és kir. udvari szállítói címet nyerte.

— Halálozás. Szi oyka Dénes kir. törvényszéki hivatalosolga életének 51-ik évében a hó 14-én este 10 órakor, hosszas szenvedés után, a haldoklók szentségének áhítatos felvétele után elhalt Székelyudvarhelyt. Temetése pénteken d. u. 3 órakor kartársai és a kir. törvényszék részvételével történt meg a róm. kath. egyház szertartása szerint. Feleségén szül. Ambrus Annán kívül Zoltán, Rachel, Aranka és Dénes kiskorú gyermekei siratják a szerető hitvest és jó édesapát.

— Tanítóink Urániája Udvarhelyvármegye tanítóinak a Tanszermuzeum keretébe Chalupka Rezső s. tanfelügyelő vezetésével megindított kulturális mozgalmát, mult vasárnap Nagyalambfalván az állami iskolában folytatták. Ezuttal az Uránia-rendszerű előadást a gyümölcstenyésztésről Pápai Sándor székelyudvarhelyi tanító tartotta, amelyhez a képvetítéseket Benedek Ignác agyagfalvi áll. isk. tanító eszközölte. A második előadás — a honvédség és hadsereg — közbejött

várattal akadály miatt, elmaradt. Azonban ma (vasárnap) az előadást megismételik. Derék székely tanítónk az itt tapasztalta nagy szegénység közepette is lelkes ambícióval töltik be népnevelői magasztos hivatásukat. Hazafias áldozatkésztséggel munkálkodnak népünk ismereteinek fejlesztésén. Csak előre! Az eredmény előbb-utóbb mutatkozni fog. A jó tettek önmagukban lelik dícséretüket...

— Hargita gyógyfürdőt jelenleg Konez Antalné tartja bérletben. A nőket jellemző pedans pontoság és körültekintő gondosság honosult meg a népszerű, mert kiválóan nagy gyógyerejű fürdőhelyen. A vendégeknek négy nyílt konyha és szabad főzés áll rendelkezésükre. A Hargita gyógyfürdő és nagyhatású kengőzítő ünnepélyes megnyitása a hó 29., esetleg jul. 2-ára van tervezve. De a vendéglőben izletes ételek és mindennemű jó italok már most kaphatók s a fürdő is rendelkezésre áll bármikor. A vendégek szükségleteinek kielégítésére nagy gonddal fordító bérlet lehetővé tette, hogy frissen sült fehér és barna kenyér, mindenféle ételmi eikk és tej állandóan jó minőségben kapható legyen. Sőt az izraelita vendégeknek külön kőserkonyha helyiségről is gondoskodott. A fürdő posta- és távirduállomása Csikszereda, honnan naponta a rendes fuvaros egy leveleket, mint a csomagokat a fürdőre szállítja, a hol pontosan kézbesítik a vendégeknek. A Hargita-fürdő széleskörben elismert gyógy- és üdülőhely. Százados fenyevesektől koszoruzott, valóban kristálytisztá, pormentes hegyi levegővel bír. A bérletelőzékeny és szíves készséggel fogadja a vendégeket. Megkeresések Konez Antalné fürdőbérlet címére Hargita-fürdő u. p. Csikszereda intézendők.

— A róm. kath. elemi fiúiskola évvizárá vizsgáinak sorrendje: I. II. oszt. f. hó 21-én d. e. 9 órától kezdődőleg a III., IV., V-VI. oszt. 22-én d. e. 8 órától kezdődőleg. Évvizárá ünnepély 22-én d. u. 3 órakor a tornajátékokkal összekötve. A m. tisztelt szülőket és érdeklődőket ezuton meghívják a szerzetes tanítók.

— Üdülőhelyek a Székelyföldön. A marosvásárhelyi székely társaság által a Székelyföld több mint 20 egészséges helyén berendezett üdülő helyről szóló ismertetést ez év tavaszán oly nagy tömegben kérték, hogy újult kiadás szekerestésé vált szükségessé, amely a napokban már el is hagyta a sajtót. Tanítóknak, tanítóknak és szerényebb díjazású hivatalnokoknak igyen küldi meg Szentgyörgyi Dénes a székely társaság titkára Maros-Vásárhelyen.

— Tornavizsga. A róm. kath. főgimnázium tornavizsgálja ez évben nagy eredményt mutatott az előző évekhez képest. Szabó Ferenc főgimnáziumi tornatanár ambíciózus ügybuzgalma, meghozta a kívánt sikert. Szombaton és vasárnap nagy érdeklődés mellett folyt le a vizsga, melyet az utóbbi napon az időjárás zavart a tornaterembe szorított. Az ifjúság remény felletti haladása azonban így is szembetűnő volt.

— Szabad ipar. Az ipar üzése körül igen gyakran fordulnak elő konfliktusok. A vállalkozók az összes iparnemeket magukhoz ragadják és a szakmabeli önálló iparost háttérbe szorítják. Erre mutat a kereskedelemügyi miniszter 4255—1910. sz. itálete is, a mely szerint: „Az építőmester az építkezés terén előforduló minden munkát, beleértve a hozzá tartozó összes iparosmunkákat is, önállóan létesíthet, minél fogva az ácsiparral is foglalkozhatik; következképpen ácssegédeket is tarthat, azok részére bizonyítványokat adhat. Az ilyen

bizonyítványok az ácsmesteri szakba vágó munkával való foglalkozás igazolására alkalmasak.“ Ez a miniszteri döntés különben az ipartörvény 48. §-án alapul, a mely így szól: „Minden iparüzőnek joga van készítményeinek teljes előállítására szükséges mindennemű munkát egyesíteni, s az erre megkivántató segédmunkásokat tartani.“

— Az Országos Magyar Házipari Szövetség most tartotta Budapesten az Iparművészeti Muzéum dísztermében Sztérenyi József v. b. t. t. elnöklésével ez évi rendes közgyűlést, amelyben a tagok igen nagy számmal jelentek meg. Az igazgatóság jelentése szerint a szövetség 1910. január 1-től 1911. április végéig 496.864 korona 45 fillérenyi forgalmat ért el. Az 1911. évi első négy hónap forgalma az 1910. évihez képest 72.723 korona 30 fillérenyi emelkedést mutat. 1909-ben az összes forgalom kitétt 308.983 korona 18 fillért, az 1910. évben 346.534 korona 77 fillért, az 1911. év első hónapjában 150.329 korona 68 fillért tett ki. A zárszámadás szerint a szövetség bevétele a mult évben 148.602 korona 79 fillér, kiadása 148.367 korona 70 fillér volt. Az egyesület vagyona 595.210 korona 88 fillér. A zárszámadás tudomásul vétele és a fölmentvény megadása után a közgyűlés elfogadta az 1911. költségvetést is. Végül a választásokat ejtették meg. A megüresedett igazgatósági tagsági helyeket a következők töltötték be: herceg Eszterházy A. Miklósné, Székács Tivadarné, Domonyi Domony Mórné, Bernáth István, Dr. Czakó Elemér, Mihalik Gyula, Dr. Takács Áladár. A főnö-szövösztak elnöke gróf Apponyi Sándorné, alelnöke gróf Nemes Polyxéna lettek. A csipkeipari szakosztály elnöke gróf Desseffy Miklósné, az agyagipari szakosztály elnöke báró Baich Ivánné lettek. A számvizsgáló-bizottság tagjai Berczik István, Fabry Samu, Dr. Fodor Jenő, Girardi József és Zoltán Béla választattak meg. A választások után a közgyűlés kimondotta, hogy a távollévő elnököt, valamint a szövetség védőjét, Izabella főhercegnőt táviratilag üdvözl. Megjegyezni kívánjuk, hogy a Országos Magyar Házipari Szövetség nem azonos a „Központi Házipari Szövetkezet“-tel, a melyet épen úgy mint az „Első Székely Házipari Országos Szövetkezet“-et egy Kathonay Béla nevezetű ur szervez.

— Csomagolópapír kilószámra kapható a lap kiadóhivatalában Kossuth-u. 31. sz.

Közönség köréből.*

Kedves szerkesztő ur!

A méltányosság szempontjából engedje meg, hogy zárószómat én is e helyen közöljem. Örvendetes jelenség, hogy végtelenül meg kellett finomodjék Mózés ur ízlése, hogy e lap olvasó közönségét sokkal jobban tiszteli, mint a „Nemzeti Iskola“ című lapét. Bizonyosan rövid idő alatt a „Pesti művelt társalgóval“ álmódott.

Am ha ő utolsót szólt, kénytelen vagyok én is visszavonulni... Pedig...?!

Maradok a szerkesztő urnak

Homoródszentgyörgy, 1911. jun. 12.

legszívesebb tisztelője:

Ürmösi József
unitárius lelkész.

* E rovatban helyet adunk minden közérdeklű észótalásnak a beküldő felelősségére. Szerk.

MILAGOSI
MARTY COGNAC

Jobb, mint a francia cognac.

FIGYELEM!

AIDA VERGE és BLUE STAR CONTINENTAL

CIGARETTAPAPIROK CSAK AZ IFT LÁTHATÓ KÉPEKKEL VALÓDIÁK.
ÓVAKODJUNK ÉRTEKTELEN UTÁNZATOKTÓL!

TALALÓS o o o
o o o **KÉRDÉS.**

Miért apróhirdetés

az apróhirdetés?

mert néhány APRÓ sorban minden szükséges és célszerű dolgot lehet hirdetni és így valóban APRÓ pénzbe kerül csak, ha az ember

mindenféle állást

kínál vagy keres,

mindenféle terményt

kínál vagy keres,

lakást

kínál vagy keres,

mindenféle butort

kínál vagy keres,

mindenféle ipari cikket

kínál vagy keres,

a legkülönbözőbb

apróbb dolgokat

kínálja vagy keresi,

mely csak APRÓ költséget bír el Olvasóközönségünk ezer meg ezer esetben hálásan emlékezik meg arról, hogy az apróhirdetések fényes sikerrel segítik elő a **kinálat** és **kereslet** nagyarányú forgalmát. **Azért ne tessék habozni**

a mikor csak a legcsekélyebb szükség diktálja:

apróhirdetést

kell feladni a

„Székely-Udvarhely”-ben.

**Apró a hirdetés,
apró a költség!**

Ki a Yes-Oui-Si

című lapot megrendeli, játszva — minden megerőltetés nélkül és önállóan az angol és francia nyelveket alaposan megtanulhatja. Előfizetési ára negyedévre 1—1 kérdésre csak 3 K. Kiadóhivatala Budapest, VI. András-ut 97. sz. a „Székely-Udvarhely”-re való hivatkozással mutatványszámot szívesen küld bárhova.

BÉLYEGZŐK megrendelésre mindentéle kivételben bárhova a legpontosabban, gyári áron szállítanak Betegh Pál könyvnyomtató- és könyvkötő-intézetéből Székely-udvarhely, Kossuth utca 31. sz.

Nagy feladat mai napság

lányokat jól nevelni. Pedig az emberiség boldogsága nagyrészt ezen áll. Ezt a nehéz munkát rendkívül megkönnyebbíti Dolinay Gyula főszerkesztő „Lányok Lapja” mely havonként kétszer 1-én és 15-én igen sok képpel és oly kiválóan hasznos, szórakoztatva oktató s háziassan nevelő gazdag tartalommal jelenik meg, hogy azt bárki a legnagyobb lelkiismerettel adhatja leánygyermekéi kezébe. Az előfizetési ára csak két korona negyedévenként. Mutatványszámot a „Székely-Udvarhely”-re való hivatkozással ingyen küld a „Lányok Lapja” kiadóhivatala Budapest, VIII. Mária-utca 42.

Udvarhelyvármegye Nemes Csálájai. Szerkesztette: Palmay József Ára füzve 16 K. Míg a készlet tart, kapható: Betegh Pál könyvkiadóháza Székelyudvarhely, E díszesen kiadott, az egyes családok címerével illusztrált mű. Igen becses család-történelmi adatokat tartalmaz.

CLIMAX

nyersolaj motorok, lokomobilok és benzin eséplógarnitúrák

Teljes gyári szavatosság! Minden motor elküldés előtt hivatalos vizsgálatnak lesz alávetve. Elsőrangú elismerő-nyilatkozatok! Kérjen díjtalan ajánlatot! **Bachrich és Társa** motorgyári fióktelepe Budapest, Szabadság-tér 17. sz. (Tözsdep.)

Síremlékek és lépcsőkövek

Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 52-ik szám alatt

Imreh Márton kőfaragómester üzletében kaphatók a legutányosabban. Elvállal egyéb építészeti munkát is. Erősségért és tartósságért jótállást vállal.

Czell Frigyes

és Fiai

bortermelők és borszárművelők Medgyes.

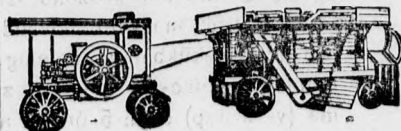
Legjobb beszerzési forrás természetadta valódi erdélyi hegyi borokban. Hordókban és palackokban. Kifünő sajáttermés és vörös borok.

B O R I!

Fernandez Gyula Székely-udvarhelyi borszárművelő

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható

!! MOTOROK !!

Legjobb, legmegbízhatóbb füzemű benzínmotorok, eséplőkészletek, benzínmotoros magánjárók, erdélyi Svéd nyersolajmotorok és szivó gázmotorok kedvező fizetési feltételekkel, több évi jótállással kaphatók.

Karczag Testvérek

Budapest, V., Aulich-utca 7.

Árjegyzék és költségvetés ingyen és bérmentve.

ÉRTESÍTÉS.

Cipőraktáromat leszállított árak mellett kiárusítom.

Szükségletét mindenki saját érdekében el ne mulassza nálam beszerezni.

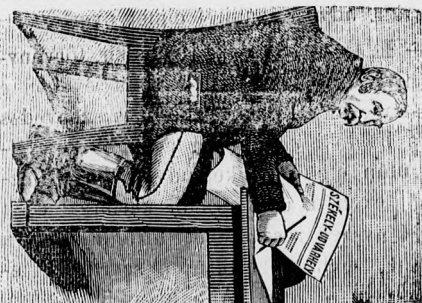
Tisztelettel

Szentkovits János Utóda

Kész blousok és gyermekruhák.

Kész aljak és kostümök mélyen leszállított árakban kaphatók.

SZÉKELY-UDVARHELY 48-as politikai székely újság. Három hónapra csak 2 K 50 f. Az egész Székelyföldön minden igaz székely olvassa!

20 darab 20 fillér
FIRTOS ESTÁN 20 fillér
20 fillér
20 fillér
LEVÉLPAPÍR ÉS BORITÉK

Betegh Pál könyvnyomtató- és könyvkötő-neművek, író- és rajzszerek gyári raktára; könyv- és újságkötő vállalat; egyházi, tanügyi, közigazgatási, ügyvédi és más nyomtatványok székelyföldi legnagyobb raktára, a „Székely-Udvarhely” 1848-as függetlenségi székely újság szerkesztősége és kiadóhivatala SZÉKELYUDVARHELYT, Kossuth-u. 31. (saját ház.)

Gróf Teleki László Gyula boroskrakkói (erdély-hegyaljai) pincéjéből eladásra kerülnek a következő saját termésű borai:

I. Asztali borok:		II. Fajborok:	
Fehér bor	Sauvignon	1897., 1899. évi	1'40 f.
1909. évi finom Sombor	1894. évi igen finom	3'00 f.	
1909. Finom-vegy. asztali	64 f. Sauvignon		

Asztali borok csak 50 litertől kezdve hordókban árulhatók. Fajborok 50 literen felüli mennyiségben hordókban is adatnak el, lit. fenti áron. Hordó, csomagolás, fuvar önköltségen számíttatik. Edények a felszámított árban egy hónapon belül francó küldve, visszavételnek.

Küldemények utánvét mellett megrendelő veszélyére és költségére eszközöltetnek.

Megrendeléseket elfogad: az **Uradalmi Intézőség Boroskrakkón**.

(u. p. és távirida Magyarigen). Vasut: Sárd—Magyarigen, Alsófehérmegyében.